

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi uczestnika postępowania
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego w G.
z dnia 6 grudnia 2007 r., sygn. akt III Ca (...),
w sprawie z wniosku E. K.
przy uczestnictwie Z. P.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 maja 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

W wyniku apelacji wnioskodawczynie Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 6 grudnia 2007 r. zmienił częściowo postanowienie Sądu Rejonowego w M. z dnia 30 października 2006 w ten sposób, że:

- I. 1. ustalił, że w skład majątku wspólnego zainteresowanych o łącznej wartości 153 050 zł wchodzi: prawo własności nieruchomości położonej w O. składającej się z działek nr (...)3 o pow. 1,8494 ha i nr (...)2 o pow. 6,0551 ha objętej księgą wieczystą nr (...)0 o wartości 117 000 zł, prawo własności nieruchomości

położonej w M. składającej się z działki nr (...)/1 o pow. 0,15 ha zabudowanej domem mieszkalnym, budynkiem gospodarczym i garażem, objętej księgą wieczystą nr (...)1 o wartości 33 000 zł, i prawo własności nieruchomości położonej w M. składającej się z działki nr (...)/2 o pow. 0,30 ha, objętej księgą wieczystą nr (...)2 o wartości 3050 zł;

2. przyznał na wyłączną własność wnioskodawczyni nieruchomość położoną w O. o wartości 117 000 zł, a na własność uczestnika nieruchomości położone w M. o łącznej wartości 36 050 zł.

3. zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 30 748 zł płatną do dnia 6 stycznia 2008 r., tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem tego prawomocnego orzeczenia uczestnik wskazał jako naruszone art. 43 § 1 k.r.o. w zw. z art. 212 § 2 k.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. i wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem pkt I.3. tego postanowienia przez niezasądzenie tytułem dopłaty kwoty 9 727 zł

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu w zasadzie drugiej instancji, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a jego zmiana lub uchylenie w drodze innych środków prawnych, nie było i nie jest możliwe (art. 424¹ § 1 k.p.c.). Przyjmuje się w judykaturze i piśmiennictwie, że przy wykładni zawartego w art. 424¹ § 1 k.p.c. pojęcia „niezgodności z prawem” należy uwzględnić istotę i sens odpowiedzialności państwa przewidzianej w art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 77 Konstytucji oraz naturę władzy sądowniczej. Swoboda ocen sędziego wynika nie tylko z jej istoty, ale często z pojęć niedookreślonych, czy klauzul generalnych. W związku z tym, w teorii prawa trafnie przyjmuje się istnienie tzw. luzu decyzyjnego, który oznacza możliwość wyboru przez sędziego jednego z możliwych rozwiązań. Dlatego też należy uznać, że różnej treści orzeczenia wydane w podobnej sprawie mogą być „zgodne z prawem” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 1991 r., III ARN 32/91, PUG 1992, nr 2-3, poz. 4).

Z powyższych względów definicja bezprawności dotycząca art. 424¹ § 1 k.p.c. jest odmienna od tego ogólnego pojęcia funkcjonującego na gruncie prawa. Prawomocne orzeczenie w omawianym ujęciu jest niezgodne z prawem, gdy jest sprzeczne z niepodlegającymi różnej wykładni przepisami i z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC

2007, nr 1, poz. 17, z dnia 14 grudnia 2006 r., I BP 13/06, M. P. Pr. 2007, nr 5, poz. 253).

Wyrażony pogląd jest ugruntowany w judykaturze i należy go podzielić, choć w literaturze budzi pewne zastrzeżenia. Niezgodność z prawem to sprzeczność z zawartymi w przepisach normami prawnymi. Z tego względu - wbrew stanowisku wyrażonemu w piśmiennictwie - przy ocenie omawianej przesłanki niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - powoływanie się na wykładnię przepisów jako „miernika” tej niezgodności jest trafne. Przy ustaleniu jej znaczenia należy więc uwzględnić treść zawartego w tym przepisie wyrażenia „prawomocne orzeczenie”. To właśnie skutki prawomocności stanowią normatywną podstawę do przyjęcia autonomicznej obostrzonej definicji bezprawności na gruncie omawianego unormowania

Mając na względzie powyższe uwagi trzeba zauważyć, że Sąd Okręgowy nie zmienił pkt 6 postanowienia Sądu Rejonowego w M., w którym został oddalony wniosek uczestnika o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym i w tej części orzeczenie nie zostało skutecznie zaskarżone oraz podzielił zawarty w apelacji wnioskodawczyni zarzut, że nabyte przez uczestnika w dniu 2 lutego 1995 r. nieruchomości położone w M., weszły w skład majątku wspólnego. Ponieważ przyznał na wyłączną własność uczestnika nieruchomości położone w M. a wnioskodawczyni nieruchomości położoną w O., skutkowało to koniecznością na nowo rozliczenia udziałów zainteresowanych i w okolicznościach sprawy zasądzenia dopłaty na rzecz uczestnika.

Z treści jednak sentencji zaskarżonego postanowienia wynika wprost, że Sąd Okręgowy określając wysokość dopłaty wnioskodawczyni popełnił błąd rachunkowy w prostych działaniach arytmetycznych. W zaskarżonym punkcie tego orzeczenia określił jej wysokość na kwotę 30 748 zł, gdy tymczasem powinna to być suma 40 475 zł. Tym samym trafnie skarżący zarzucił, że doszło w ten sposób do zaniżenia dopłaty należnej od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika o kwotę 9 727 zł.

Uczestnik w dniu 20 marca 2008 r. wystąpił z wnioskiem o sprostowanie zaskarżonego orzeczenia w pkt.1.3 przez zastąpienie kwoty 30 748 zł kwotą 40 475 zł, niemniej Sąd Okręgowy wniosek ten oddalił postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2008 r. W samej skardze uczestnik wskazał jako przesłankę wystąpienia ze skargą między innymi nieskuteczność wniosku o sprostowanie zaskarżonego orzeczenia, z odwołaniem się do wykładni art. 350 § 1 k.p.c. dokonanej w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1966 r., II CZ 19/66 (LEX nr 5950).

Warunkiem skuteczności skargi jest wykorzystanie przez skarżącego każdego środka prawnego służącego do zmiany lub uchylecia zaskarżonego orzeczenia. Wniosek o sprostowanie orzeczenia nie jest takim środkiem, skoro służy jedynie do wyeliminowania niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek. W wyniku uwzględnienia wniosku o sprostowanie orzeczenia nie można więc zmienić orzeczenia, co między innymi wyjaśnił Sąd Najwyższy w powołanym postanowieniu z dnia 10 maja 1996 r., I CZ 19/66, czy postanowieniu z dnia 21 czerwca 1967 r. (OSNCP 1968, nr 8, poz. 10).

Zmianę orzeczenia należy jednak odróżnić od wyeliminowania w drodze sprostowania błędu rachunkowego. Zmiana orzeczenia jest skutkiem innej wykładni lub odmiennego zastosowania prawa materialnego. Błąd rachunkowy występuje natomiast dopiero wtedy, gdy norma prawa materialnego została prawidłowo wyłożona i zastosowana, niemniej w wyliczeniu należnego świadczenia wystąpiła pomyłka w działaniu matematycznym. Gdy błąd rachunkowy wynika wprost z sentencji orzeczenia, wtedy ma cechę oczywistości. Nie podlegają natomiast sprostowaniu nawet oczywiście błędne zastosowanie przepisu prawa materialnego (por np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNC 1981, nr 6, poz. 115).

Skoro ustawodawca do usuwania między innymi błędów rachunkowych przewidział odrębny środek, którego zastosowanie nie jest ograniczone terminem i nie jest to środek służący do zmiany lub uchylecia orzeczenia, to zarówno wykładnia językowa jak i systemowa prowadzą do wniosku, że oczywiste błędy rachunkowe - a takiego dopuścił się Sąd Okręgowy - nie są objęte hipotezą art. 424¹ k.p.c. W wyniku oczywistego błędu rachunkowego orzeczenie nie jest bezprawne w rozumieniu tego unormowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 424¹¹ § 1 k.p.c.).